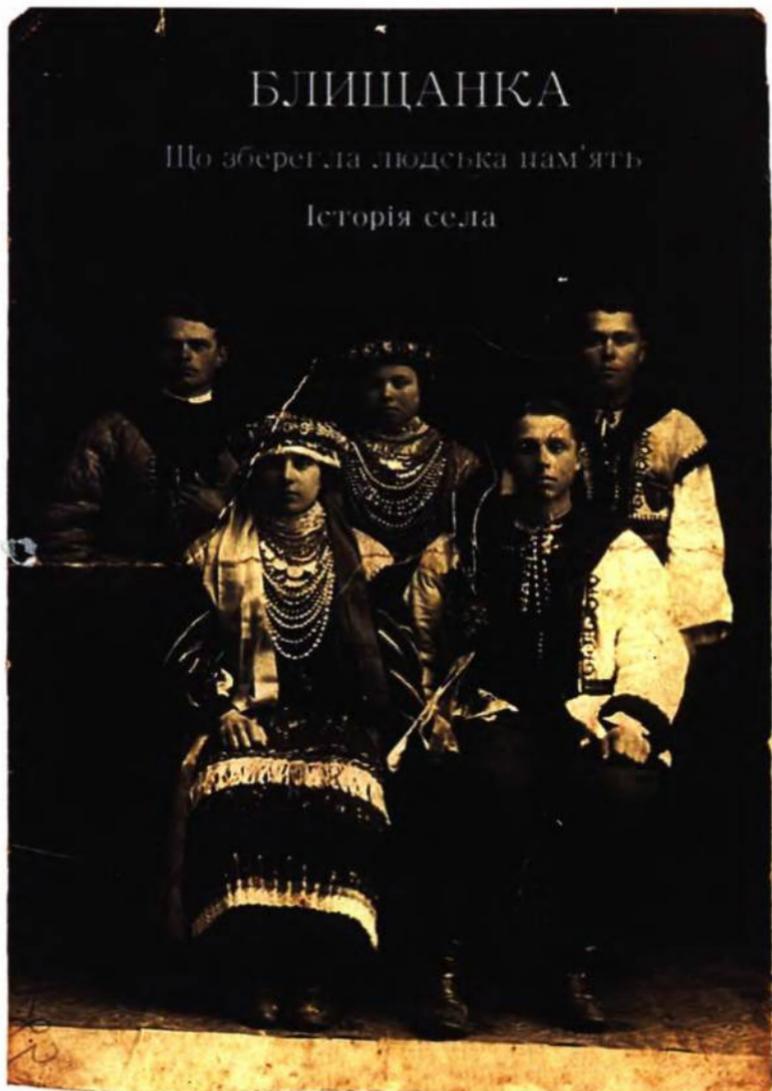

Михайло Натуркач

БЛИЦАНКА

Що зберегла людська пам'ять

Історія села

Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці

Михайло Натуркач

БЛИЩАНКА. Що зберегла людська пам'ять.

Історія села

Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці

2009

Друге видання, змінене

**Михайлу Натуркачу
присвячується**

Зміст

Слівце до читача.....	6
I. Під владою Польщі (XVI ст. - 1772 р.)	12
II. Під владою Австрії (1772 - 1918 рр.)	14
III. Давні пам'ятки села	16
IV. Музика в житті села	40
V. Блицанка на тлі політичних подій 1900 - 1950 рр.	44
VI. Історія воєнна і повоєнна	82
Додаток 1. Короткий словник говору села Блицанка	90
Додаток 2. Багатозарове поселення Блицанка. <i>Ю. М. Малеев, В. М. Конопля.</i> (подається скорочено)	92
Подяка	102

Сидить молода Калина, дочка Миколи Федорчука, з молодим, стоять дружки і дружка у весільному одязі.

СЛІВЦЕ ДО ЧИТАЧА

Ця книжка про село Блищанка, що в Заліщицькому районі Тернопільської області.

В ній виписано хід життя села від 17 століття до сьогодні - у всіх його проявах. Тут кожна пора історії національного чи загальнолюдського плану знаходить відображення в конкретних людях і подіях села.

Основну частину цієї книжки складають рукописи Михайла Натуркача 1996 року, які вміщувалися в зошиті на 18 аркушів. 2006 року вони були надруковані, доповнені з розповідей селян, також було додано фотографії, словник блищанецького говору (Додаток 1) та статтю про археологічні розкопки поблизу села Блищанка (Додаток 2).

2006 року вийшов перший наклад книжки, на той час Михайлу Натуркачу було 84 роки. Але через важкий стан здоров'я автор вже не зміг її прочитати. 25 лютого 2007 року Михайло Натуркач помер у Тернополі, похований в Блищанці.

М. М. Г. К. С. 2

Михайло Натуркач - людина багатогранна та інтелігентна, вивчав історію християнства і, зокрема, греко-католицької церкви, пережив війну і заслання до Сибіру, автор невиданого і, на жаль, втраченого чотиритомника з загальної історії України.

Через катаракту і глаукому написання нарисів про Блищанку коштувало Михайлові Натуркачу великих сил. У 2000 році він повністю втратив зір. Проте його голова до останнього була ясною. Цьому не зашкодила ні війна, ні Сибір, ні хвороба.

У цій книжці збережено виклад і мову Михайла Натуркача. За специфікою мови автора стоїть його щире вболівання за історію. Те, що болить.

Йосифович Юрій

Агафія та Данило Натуркачі

СЕЛО БЛИЩАНКА

Тернопільська область, Заліщицький район

за адмін.поділом 16 ст. - Кам'янецький повіт

за адмін.поділом 19 ст. - невідомо

за адмін.поділом 20 ст. - Заліщицький район

колишня назва - с. Блищанка

історична дата утворення - 1530 рік

поштовий індекс

48644

сільське населення

620 осіб

сільська рада с. Блищанка

тел. 8-03554-2-42-31

Західна Україна.
Блищанка

I. Під владою Польщі (XVI ст. - 1772 р.)

Село Блищанка виникло в другій половині XVI сторіччя. Люди охоче селилися тут, маючи добрі земельні угіддя, ставок. Навколишні ліси були надійним захистом від татарських набігів.

Місцеві феодали сприяли залюдненню своїх земель. Часи були неспокійні. Спустошливими були татарські набіги: села спалювались дощенту, людей забирали в ясир, залишалися ті, що переховувались в лісах.

Визвольна війна 1648 — 1654 рр. не принесла селянам сподіваної волі. Грабунки польськими військами місцевих жителів на постоях у селах спричинили великий голод та епідемію холери.

Внаслідок того лихоліття села Заліщищини обезлюдніли. В люстрації (поземельному переписі) Подільського воєводства 1665 року зазначається, що в 6-х селах було по одній сім'ї, в 7-ох - по дві.

Йшли роки. Села поступово залюднювались. Пани-дідичі посилювали панщину, чимраз більше накидали селянам повинностей.

Гніт польської шляхти спричинив виникнення на Покутті та в Карпатах опришків, з яких найславнішим був Олекса Довбуш. Він зі своїм загоном діяв, караючи панів, в Борщівщині. Чи був Довбуш в Блищанці, невідомо. У недалекому селі Монастирку (Міжгір'я) на території колишнього Василіянського монастиря донині

Ближанка відносно інших сіл Заліщицького та довколишніх районів

показують велику кам'яну брилу - "Довбушів камінь".

Згаданий Василіянський монастир у XVII - XVIII сторіччях був важливим релігійним осередком у наших околицях.

II. Під владою Австрії (1772 - 1918 рр.)

1772 року польську Річ Посполиту поділили поміж себе три імперії: Прусія (Німеччина), Росія й Австрія. Галичина перейшла під владу Австрії.

Австрійський уряд обмежував права дідичів, але це не заважало їм чимраз дужче визискувати селян.

Влітку 1838 р. у селах Заліщицького округу почалися селянські заворушення.

Селяни Блищанки заявили своєму дідичеві пану Хшановському, що відмовляються відробляти так звану інвентарну панщину і додаткові помічні дні.

До окружного правління в Заліщиках було відправлено від громади 25 уповноважених зі скаргою на дідича. 9 липня 1838 р. селянських уповноважених, що прибули зі своїми "петиціями" до Заліщиків, було розігнано. У села відправлено військові каральні загони, які піддавали учасників заворушення жорстоким катуванням.

Ганна Ткачик
кінець XIX ст.

III. Давні пам'ятки історії села

1) Хрест на толоці. Поставлений у XVIII сторіччі, як офіра від громади. В навколишніх селах лютував "помір" (епідемія холери чи чуми), він "косив людей як соломі". Мешканці Блищанки врятувалися. Так розповів моїй матері її прадід Григорій Слободян (1821 - 1912).

Над хрестом пролетіли роки, відгриміли дві нищівні війни, і він вистояв. Почала лютувати епідемія "воюючого атеїзму", і злочинна рука розбила хрест-пам'ятку. Люди склали його і він стоїть досі, як згадка про людську вдячність й злобу.

Під час Другої світової війни поруч з цим хрестом було поховано двох німецьких солдатів. Хоч недовзі могили були розкопані для того, щоб зняти з тіл нацистів форму - повстанцям бракувало одягу, особливо військового. Так само було роздягнуто інших трьох військових офіцерів. Їхні тіла покояться на подвір'ї церкви Св. Івана.

2) Хрест "в пам'ять даної свободи" 1848 р. Австрійський уряд у 1848 році скасував панщину. Львівською греко-католицькою митрополією було видано розпорядження поставити пам'ятні хрести й посадити чотири липи. Так воно було й у Блищанці. При розширенні площі 1967 р. липи було

Горпина, Палажка і Докія (сидить)
квітчали хрест, під яким похована панщина.

1900 р.

викорчовано, а хрест перенесено. Ще поясненням демонтажу цього хреста було те, що через нього з дороги було зле видно пам'ятник перемоги.

І, боючись, що хрест заберуть і десь знищать, Михайло Киверига, Василь Черник і Яків Воробець одної ночі забрали хрест з площі. Тарас Совсун дав поставити його в своєму саді попри дорогу. Там тої ж ночі хрест забетонували. Стоїть досі.

3) Церква Св. Івана Богослова. Її побудовано 1869 року як греко-католицьку церкву. Згідно з тогочасною традицією кожний власник маєтку села - дідич - був опікуном (ктитором) церкви, він повинен був допомагати матеріалами під час будови, забезпечувати священика дровами та ін. У всіх довколишніх селах, де були дбайливі опікуни, стоять муровані церкви. Блищанецький дідич пан Людвік Островський був недбайливим у власному господарстві й таким самим був щодо церкви. Він дозволив нарубати дубів у своєму "Гриньківському" лісі, спровадив теслярів-гуцулів, й ті змайстрували церкву, покрили гонтою. Бляхою церкву було покрито вже пізніше, в кінці 1950-х років. Тоді в магазинах не було бляхи, тому купили багато корит, порізали, а бляхою з них покрили церкву. Цим пояснюються "зайві" шви на даху.

З 1961 по 1989 рік церква не використовувалась за призначенням. Деякі

Церква Св. Івана Богослова

селяни ходили пішки на служби до с. Гриньківці - 5 км.

4) Дзвіниця. Побудована в 1908-1909 рр. Будувало її церковне братство, яке очолював Василь Черник (1846 - 1925).

5) Дзвін "Григорій". Згідно з християнською традицією дзвонам при освяченні дають християнські імена. На дзвіниці Блищанки висить великий дзвін "Григорій", історія якого цікава. Побудувавши нову білокам'яну дзвіницю, церковне братство задумало купити великий дзвін, що пасував би до нової будівлі, та братська каса була порожня - усі гроші пішли на побудову дзвіниці.

Братство звернулося до односельців з проханням допомогти офірувати на дзвін. Згаданий вище Григорій Слободян дав 50% потрібної суми, Юрчиха Шкрабичка дала 25%, решту грошей зібрали по селі.

1911 року дзвін привезено з ливарні в село. На його крісах було викарбувано імена жертводавців. На честь найбільшого жертводавця дзвін названо "Григорієм". Його підняли на дзвіницю, й почав він служити людям у їхніх радощах і смутках.

Недовго дзвонив "Григорій". 1914 року вибухла Перша світова війна. До села вступили російські війська. Вони пробули в селі десять місяців і,

Дзвіниця церкви
Св. Івана Богослова

Дзвін "Григорій"

відступаючи в 1915 р., забирали в селян худобу, коней. А з дзвіниці зняли і забрали дзвін "Григорій".

Восени 1918 р. Перша світова війна закінчилася. Австрійська імперія розпалася. 1 листопада у Львові проголошено Західно-Українську Народну Республіку. На молоду Українську Державу із заходу почали наступати поляки. Влітку 1919 р. українські війська після численних кровопролитних боїв були змушені відступати за р.Збруч. Польські окупанти встановили в Галичині свою владу.

Польська держава почала мобілізувати українських хлопців до війська. Блищанецькому Андрієві Малітовському довелося служити у Варшаві. Там на складі воєнних трофеїв він побачив дзвін "Григорій". Впізнав його по викарбованому написі. Про що написав до села.

1924 р. дзвін привезено до села. Назустріч вийшли люди - урочисто з хоругвами, дзвін прикрасили синьо-жовтими прапорцями й попровалили селом до дзвіниці.

І знову "Григорій" скликав людей до церкви й оплакував померлих.

П'ятнадцять років мирного, спокійного життя швидко пролетіли. Настав 1939 рік, що вже з перших днів засівав тривогу. І недоля не забарилася. Чобіт нового окупанта топтав нашу землю.

Посвячення могили
1941 р.

про могилу - див. на ст. 66

Влітку 1943 року німецька окупаційна влада видала розпорядження відправити на призначений пункт всі церковні дзвони. Не чекаючи ранку, свідомі люди зняли дзвін "Тригорій" і заховали в господарстві Олексі Липки. Не встигли зняти меншого - "Стефана", купленого Стефаном Липкою в 1927 році, та двох дзвонів-підголосків.

Після війни "Тригорія" втретє підняли на дзвіницю, де він дзвонить досі.

В період з 1961 по 1989 рік, коли церква була закрита, "Тригорієм" дзвонили лише коли хтось помирав.

6) Римо-католицький костел. Побудований у 1932 - 1936 рр. Нечисленна римо-католицька громада була неспроможна збудувати костел власними силами, і кошти на його будову дала держава і польські організації.

7) Будинок Народної школи ("Стара школа", кравецька майстерня). Коли почалося шкільне навчання дітей — незнати. З переказів відомо, що перша школа містилася в звичайній, бідній сільській хаті на дві половини: в одній була "канцелярія" сільського вайта, а в другій — "кляса". Це була тісна кімната з малими вікнами, глинобитною долівкою. Учитель навчав кількох дітей грамоти й рахунків. Селяни неохоче посилали дітей до школи, бо "він ні

В греко-католицькій церкві
(колишньому римо-
католицькому костелі)

паном, ні попом не буде".

Свідомі газди села, між ними Василь Черник (знав на письмі українську, польську й німецьку мови), порадилися: треба будувати нову школу. Щоби школа стояла в центрі села, дали Писанюкові кусок толоки за селом, а він віддав частину свого городу під школу.

У 1875 році було складено кошторис і розпочато будівництво школи. Школу побудовано за затвердженням тоді зразком так званих "двоклясових" шкіл: з двома класними кімнатами й житлом для вчителя.

Із перших вчителів запам'яталоя прізвище Храпливого. Його дружина любила випикати "щось солоденьке" й частувати ним дітей, чим і приваблювала їх до школи, особливо першокласників.

Варто зупинитись на особі Миколи Колопенюка. Народився у малозаможній родині в Блищанці. Рано став сиротою. З допомогою згадуваного вище В. Черника закінчив 7 класів у Заліщиках, а відтак, підробляючи приватним викладанням - і вчительську семінарію у Коломиї. Його було призначено до блищанецької школи, де він пропрацював 20 років. Був дійсним народним вчителем. Старших учнів навчав щеплення фруктових дерев, догляду за тваринами. Він керував роботою в "Просвіті", зауповував книжки, був дорадником тов. "Січ". Мав домашню аптечку й надавав хворим першу

Будинок Народної школи
("Стара школа")

[Б а з и л і й
Пшибишевський
(1894-1947)

Народився у
Блищанці в
малозаможній
родині. Був
обмежувачем

української мови у
блищанецькій
школі, через що його називали
Прибишевським. Нова польська
влада, відмовивши у вчителюванні
М Колопенюку, дала цю справу в руки
Б Пшибишевського. Він припинив
навчання дітей українській історії
та пісням, зосереджувався на
усьому польському. В 1945 р виїхав
до Польщі.]

Микола Колопенюк

допомогу. 1920 року під час короткої окупації Галичини більшовиками М. Колопенюк довідався, що більшовики готують розправу над Осипом Маковеєм. Він тут же поїхав кіньми до Заліщик і сповістив про це О.Маковея, якого до ранку ж перевезли човном через Дністер на Буковину і врятували. Вихованцями Миколи Колопенюка стали такі Січові Стрільці, як Гошовський Пилип, Гошовський Микола, Чорнобривий Аксентій, Киверига Ілько, Проданик Василь, Черник Ілько. Проголошення ЗУНР застало М. Колопенюка в лавах австрійської армії. За участь у визвольних змаганнях 1918 - 1920 рр. польська влада не дала йому вчительської посади. Емігрував до Канади. Помер у 1944 році.

8) Будинок читальні "Просвіти", клуб. Передові люди з числа львівської інтелігенції 8 липня 1868 року заснували у Львові товариство "Просвіта". Вони добре розуміли значення такого товариства для піднесення культури й свідомості народу. Поступово читальні "Просвіти" почали з'являтися в більших містах Галичини, потім у провінційних містах і містечках, а далі й по селах.

Коли почала діяти читальня в Блищанці — невідомо. У 90-ті роки вже був невеликий гурток господарів, які сходилися до хати Кирила Друзика, гуртом читали (хто грамотніший) газету й книжки.

Вихованці Миколи Колопенюка

Максим Чорнобривий
Вояк Української галицької
армії (УГА)

Аксентій Чорнобривий
Народився 1893 р. в Блищанці.
Пішов добровольцем в Січові
Стрільці, пізніше воював у
рядах УГА. На війні був
ранений в ногу, рана не
загоювалась, і в 1941 р.
А. Чорнобривий помер від
теберкульозу кісток

Микола Гошовський

Микола Гошовський
Голова Товариства "Сокіл"
с. Блищанка

Тоді товариство мало вже своє видавництво й видало серію невеликих книжок різної тематики: історія України, географія рідного краю, господарські поради, ветеринарія й медицина — в стислій та доступній формі. Були й оповідання Г.Квітки-Основ'яненка, О.Кониського, Ю.Федьковича, І.Франка. Після Першої світової війни, коли Галичина опинилася під владою Польщі, "Просвіта" відновила й поширила поле своєї діяльності, особливо залучаючи до просвітянської праці молодих людей.

Під крилом "Просвіти" виникли молодіжні товариства: "Луг", "Сокіл", "Відродження"; створювалися гуртки: драматичний та співочий; знайшли прихисток товариства "Рідна школа" і "Союз українок".

Як вже було сказано вище, товариство "Просвіта" не мало свого приміщення для зборів та творчої праці. Збори й читання проводились у найманій хаті, а вистави й концерти у стодолах. Варто згадати старого просвітянина Мартина Хародського, який протягом трьох років віддавав свою простору стодолу для потреб товариства, терплячи незручності та втрати.

В 1931 р. Калина Липка подарувала город під будову читальні "Просвіти". Почалося будівництво. Потрібні були кошти, яких у товариства було обмаль. Тодішній голова товариства "Просвіти" Кирило Стадник мав хист дипломата. Він умів прихилити до пожертви для

Товариство "Сокіл", Блищанка, 1932 р.

"Просвіти" не лише своїх, але й чужинців. Лисичанський дідич пан Богосевич дозволив брати камінь для фундаменту та пивниці з його каменеломні. Згаданий пан був спольщеним вірменином. Він жив в Чинькові в тодішній Румунії. Його уповноваженим у Заліщиках був жид Гефнер, на нього теж подіяла "дипломатія". На вигідних для товариства умовах було куплено комин недіючої блищанецької гуральні¹. Цегла з комину дуже придалася на стіни читальні. У 1936 році ледве накритий будинок вже міг (у літній час) бути придатним навіть до вистав львівського театру "Заграва". Власне, і тут допомогла "дипломатія". Будучи на гастролях у Заліщиках, директор театру Блавацький погодився приїхати до Блищанки. Фірами привезли людей і реквізит — і блищанецькі та люди з інших сіл побачили такі шедеври тодішнього театрального мистецтва, як: "Голгофа", "Тарас Шевченко", "Земля" Стефаніка, "Камо грядеши?", "Ой не ходи Грицю".

Перед Другою світовою війною у Блищанці активно діяли великий хорівий і театральний аматорські гуртки, де активними учасниками були Омелян Білінський, Тетяна Білінська, Тетяна Горин, Ганна Рибцуник-Бачинська, Іван Рибцуник, Олекса Липка, Марія Ткачик, Ганна Піхлик, Марія Друзик, Яків Воробець, Василь

¹ Гуральня - горілчаний завод

Блищанецьке Товариство "'Сокіл", 1937 рік
 У другому ряді посередині сидить голова "Соколу" Микола Гошовський,
 а посередині внизу сидить керівник вправами Іван Рибциник

Театральний гурток

Федорчук, Онуфрій Сопівник, Матей Покляцький. Керівниками гуртків були Кирило Стадник, Пилип та Леон Гошовські.

У Блищанці та селах району театральним гуртком було поставлено такі п'єси: "Проти брата станув брат", "Молодість не вернеться", "Мати-наймичка" Т.Шевченка, "Мартин Боруля" та ін. Також гурток поставив п'єсу "На широких степах України", написану вже згадуваним Пилипом Гошовським. Зароблені гуртком гроші йшли на будівництво читальні та придбання вбрання.

9) Ставище і став. Ставищем я назвав толоку, що поміж садибами Калакайла й Кондрата й далі на північ. Там був колись став. Може від того, як він виблискував до сонця, й назвали село Блищанкою.

Став був вигідний для села, але чомусь невикідний для пана дідича, бо вривався в його ґрунт і підступав аж до самого його двору — території сучасного ставу. Так є, що без зради чи продажності не обходиться. Не обійшлося й у тодішній Блищанці — тоді в селі був "Хрунь"-війт ("хрунями" в ті часи називали зрадників, запроданців, донощиків). Той війт показав своє "хрунівство" так: за мішок конопляного сім'я продав панові громадський став. На ставищі пан розорав врожайний город, а селяни почали носити й возити мочити коноплі до далекого Серету.

[Отець Роман Воробкевич. Народився 1909 р. на Станіславщині в родині службовця-коліяника. В 1934 р. він отримав угриньківську парохію, куди входили села Угриньківці, Блищанка, Харитонівці. На той момент парохія була дуже запущеною: богослужіння відправлялись скоромовкою без проповіді, уроків релігії не проводилось, не поширювалась католицька преса. Отець Роман відновив уроки релігії, підготовку дітей до першого Причастя, травневі молебні до Богородиці (Маївки), евхаристійні процесії та великопісні реколекції. На утриманні отця були мати, двоє братів і сестра, і вони хотіли жити заможніше, а в парохії коштів не вистачало. Саме тому священик підняв ціну за треби (хрестини, вінчання, похорони). У проповідях релігійну суть отець переплітав з патріотичними темами, власне, такої риторики о. Роман не змінив і після приходу більшовиків у 1939 році. Новій владі це не сподобалось. Отримавши сигнал про неминучий арешт, священник вісім місяців аж до приходу німців у липні 1941р. переховувався від арешту НКВД в спеціальній ніші на хорах церкви Св. Івана. У 1946 році за відмову зректися греко-католицької віри його було засуджено до 10 років ув'язнення.]

1938 р.
 Чл. 4 кл. Блищанецької школи
 в день першого Причастя.
 Посередки о. Роман Воробкевич

цвинтарі — свідки минулого, незаперечні докази існування поселення людини та визначення його давності.

У Блищанці відомі чотири цвинтарі:

- а. Найдавніший — на подвір'ї церкви Св.Івана Богослова та частково школи. Свідченням існування цього цвинтаря стали людські кості, котрі було відкопано при будові дзвіниці.
- б. Територія скверу, де тепер стоїть пам'ятник воїнам загиблим у II Світовій війні. Той цвинтар ще пам'ятають старші мешканці села. У 20-ті роки і аж до 1947 р. цвинтар запам'ятався таким: був густо зарослий деревами (черешнями) та кущами. Багато хрестів лежали і були вкриті мохом. На тих, що стояли, можна було прочитати написи. Деякі хрести були майстерно різьблені, можливо, то були надгробки священників чи їх родин. Адже у Блищанці деякий час жили священники: територія сучасної школи - це колишнє "проборство". Перед будівництвом пам'ятника перемозі цвинтар зрівняли з землею. Відтоді цей цвинтар оформлено під парк.
- в. Цвинтар на краю села (т.зв. "старий") - тут ховати вмерлих почали десь коло 1870 року.

¹Проборство - хата і господарка, які давались священнику на період його служби в селі. Такий маєток перебував у власності громади

Спершу на цьому цвинтарі ховали з правого боку (від села). Вільну половину було віддано бідному Романчукові, який мав там хатину, обробляв город й рвав черешні, якими було обсаджено всю територію. В 1915 році лівий бік почали заховувати поляглими в бою російськими солдатами ("білими"). У 20-ті роки ще стояли трьохраменні дерев'яні хрести, поставлені "в ногах" могил.

- г. Четвертий цвинтар Блищанки - "новий" - закладено у 1957 році. Стрімко розростається.

IV. Музика в культурному житті села

Чи можна уявити собі українське село без співу?

Співали всі: діти на пасовиськах і в школі, молодь на вулиці та вечорницях, старші на сімейних гостинах та весіллях. А що вже говорити про коляди та щедрівки!

В неділі та свята (крім церковних постів) молодь збиралась на *толіччі*¹ серед села на танці. Керував усім старший парубок "береза", він наймав музик, стежив за порядком. Музиканти були свої — сільські. Зазвичай, це була скрипка і цимбали. На весіллях (багатших) грали весільні музиканти: дві скрипки, бас, кларнет,

¹Толічка - тепер це місце навпроти сільської ради.

Сквер, де тепер
стоїть пам'ятник
воїнам загиблим у
II Світовій війні.
Другий цвинтар

Двосторонній хрест зі "старого" цвинтаря

бубен.

1903 року Кирило Трильовський заснував у Коломиї руханково-пожежне товариство "Січ". Невдовзі осередками товариства було охоплено майже всю Галичину й Буковину.

Була "Січ" і в Блещанці. При допомозі "Просвіти" для "Січі" закупили музичні інструмент для духового оркестру. Для навчання й керівництва оркестром було запрошено заліщицького студента вчительської семінарії Михайла Гайворонського - пізнішого сурмача Січового Війська.

Блещанецька "Січ" з оркестром у 1912 р. виступала на фестині в Снятині. За вдалий виступ отримала нагороду.

Після Першої світової війни культурне життя села почало поволі відроджуватися. Засновано товариство "Луг" й при ньому духовий оркестр. Диригентом був Омелян Білінський — учень Гайворонського.

Пізніше в 1936 — 1939 рр. оркестром керував Оленчик з Касперовець.

Оркестр був невід'ємним супутником хлопців "луговиків" (пізніше - "соколів") на фестинах та інших подібних святкуваннях. Особливо слід відзначити ролю оркестру в часі будови читальні "Просвіти", щорічну участь оркестру під час колядування "від хати до хати" та гру на похоронах у своєму та сусідніх селах. Усі

Педагогічна рада Чортківської вчительської семінарії.
В середньому ряді другий з правого боку сидить о Матей Черник –
катехит середніх шкіл. Уродженець с. Блищанки

[Отець Матей Черник. Народився у Блищанці 1881 р. в родині заможних селян Василя й Докії. Матей, закінчивши сільську школу, успішно навчався у кіцманській та Коломийській гімназіях, далі - у львівській семінарії. В 1906 році прийняв священство з рук митрополита Андрея Шептицького. Отця Матея направили до Інсбукського університету (Австрія), після студій в якому йому доручили виховання молоді на посаді катехита народних шкіл, вчительської семінарії та гімназії м. Чорткова. Працюючи на державній посаді, о Матей сміливо й відверто відстоював права українців і навчав не соромитись рідної мови та обряду - що було особливо актуальним, зважаючи на велику кількісь польського і жидівського населення в м. Чорткові. Щонеділі відправляв у церкві Св. Покрови богослужіння для молоді - т. зв. "дев'ятку". У вакаційні відпустки о Матей перебував у Блищанці, підміняючи в церкві старенького угриньківського пароха о Нанасси. Всі хрестини, шлюби та похорони виконував безкорисно. Влітку 1939 р. о Матей захворів на атеросклероз. 28 жовтня 1939 року о Матей помер. На похорон з'їхалось все духовництво деканату, прощальне слово від Блищанки виголосив о. Роман Воробкевич. Отця Матея поховано на вигнанецькому цвинтарі в Чорткові у власній гробниці.]

зароблені гроші йшли, як тоді казали, "на нашу читальню".

V. БЛИЩАНКА НА ТЛІ ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ 1900 - 1950 РР.

1. 1900 — 1914 рр.

Відродження Галицької Землі започатковане в літературі виступом "Руської Трійці" у Львові. Розбудити галицьке українство, розворушити його думку, вказати йому шлях до нового життя - все потребувало багатьох свідомих, жертвних провідників з народної інтелігенції.

З вищесказаного легко собі уявити, якими повільними темпами розвивалося шкільництво та в яких злиднях навчались майбутні інтелігенти. Багато їх вийшло зі священничих родин. Молоді інтелігенти-народівці дали почин до створення вже згадуваного товариства "Просвіта" (засн. 1868 р.), "Народної торгівлі" (1883 р.), товариства "Сокіл" (1889 р.), "Сільський господар" (1894 р.) та теж вже згадуваної "Січі" (1903 р.)

Це важливі здобутки народовецького руху на початку ХХ-го сторіччя.

Національна свідомість почала доходити вже до найтемніших галицьких закутків. Читальні "Просвіти", "Січі" й "Сокола" пробуждували активність людей, особливо селян.

Ганна Семчук і Федора Борсукевич
Початок XX ст.

Блищанка, як маленька складова частина Галичини, пройшла весь етап розвитку від панцизняного села до більш заможного зі свідомішим населенням, половина якого, здебільшого молодь, була грамотною.

2. 1914 – 1918 рр.

У серпні 1914 р. Австро-Угорщина почала війну з Росією. До Австрії належали такі українські землі: Галичина, Буковина й Закарпаття. Під Росією була Волинь, Правобережна і Лівобережна Україна.

У тій війні двох великих імперій українці мали свої надії і плани. З цією метою Головна Українська Рада у Львові винесла постанову про організацію українського національного війська — Українських Січових Стрільців у складі австрійської армії для боротьби з Росією, яка вже зайняла кілька повітів Галичини, в тому числі Заліщики і Блищанку (в 1914 – 1915 рр.).

У Галичині було оголошено про вступ добровольців у ряди УСС. Позаяк наше село дуже швидко зайняли царські війська, то до УСС зголосились лише семеро хлопців-добровольців: Тарас Федорчук, Пилип і Микола Гошовські, Чорнобривий Аксентій, Киверига Ілько, Проданик Василь, Черник Ілько. Ці хлопці брали участь у параді 28 червня 1914 року у Львові під команду першого коменданта УСС Михайла Галушинського.

Легіон Січових Стрільців став значною

Липка Свдокія і Липка Анна
1917 р.

боездатною одиницею на австрійсько-російському фронті. В історію України навічно увійшли бої УСС на горах Маківці (1915 р.) та Лисоні (1916 р.).

3. 1918 – 1920 рр.

1918 рік проминав у тяжких боях на фронтах, однак вже з явними ознаками близького кінця кривавої війни. Центральні держави (Австро-Угорщина й Німеччина) зазнавали поразок одна за одною. Наприкінці жовтня 1918 р. факт розпаду Австро-Угорської монархії був очевидним.

31 жовтня члени Української Національної Ради та Військового комітету вирішили негайно перебрати владу у Львові. В ніч з 31 жовтня на 1 листопада Українська Національна Рада перейняла владу над українськими землями Австро-Угорщини. Військами командував сотник Дмитро Вітовський.

До всіх повітових комітетів було розіслано накази: негайно перейняти владу в українські руки. У Блищанці війтом призначено Івана Мединського.

Було оголошено відозву до народу:

"Український Народе!

Голосимо Тобі святу вістку про Твоє визволення з віковичної неволі. Від нині Ти господар своєї землі, вільний громадянин Української Держави, доля якої в Твоїх руках. Ти станеш як непереможний мур при

[Тарас Федорчук

Народився 1902 р. в Бличанці в заможній селянській родині. Батько Тараса Микола був засновником товариства "Січ" в селі, його кошовим отаманом. У 4 роки залишився без мами. Читав багато книг, які привозив з Чорткова вуйко о. Матей Черник.

Після сільської школи його віддали до кіцманської гімназії, навчання в якій 1914 року Тарасові перервала розпочата війна. Коли 1918 року у Львові розпочалися бої з поляками, Тарас опинився на львівських барикадах - саме коли йшов штурм львівського залізничного двірця. Приднався до штурму. Вбивши командира-поляка і зблизька погасивши кулеметну точку, був ранений в груди. В 1920 р. через Бличанку проходили петлюрівські війська, тікаючи на захід від большевиків. Тарас з ними дійшов до Чехословаччини. Пізніше польський уряд не дозволяв повернутися. Одного разу Тарас накинувся на фашистського офіцера, який бив українську дівчину, за це його кинули в концтабір. Вийшов у 1945 році.]

Українській Національній Раді і відпреш всі ворожі замаху на Українську Державу.

Заки будуть установлені органи державної влади в законному порядку, українські організації по містах, повітах і селах мають обійняти всі державні, краєві та громадські уряди і в імені Української Національної Ради виконувати владу.

Все здібне до зброї українське населення повинно утворити боєві відділи, які або ввійдуть у склад української армії, або на місцях берегтимуть порядок. Особливо мають бути стережені залізниця, пошта й телеграф.

Всім громадянам Української Держави без різниці національності й віровизнання запоручається громадянську, національну й релігійну рівноправність.

Український народе! Всі свої сили, все посвяти, щоб укріпити Українську Державу!

**Львів,
1.XI.1918 р."**

Українська Національна Рада

Вже з першого дня проголошення Української Держави поляки почали шалену боротьбу проти всього українського. До боротьби з українського боку було залучено як військові формації, так і цивільне населення: піддітків, молодь, жінок.

Після тритижневих кривавих боїв УСС були змушені залишити Львів.

Почався новий період визвольної війни — протипольський фронт. Наказом голови Західно-

Учасники Першої Світової війни

Совсун Іван
у формі польської армії

Української Народної Республіки (ЗУНР) Костя Левицького почала створюватися Українська Галицька Армія (УГА).

Було оголошено загальну мобілізацію до УГА. По всіх повітах діяли т.зв. поборові комісії.

На фронті Першої світової війни загинули такі люди з Блищанки: Піхлик Павло, Піхлик Іван, Лучинський, Горин Тимко (офіцер УГА), Піхлики Лесь, Андрій, Мафтей.

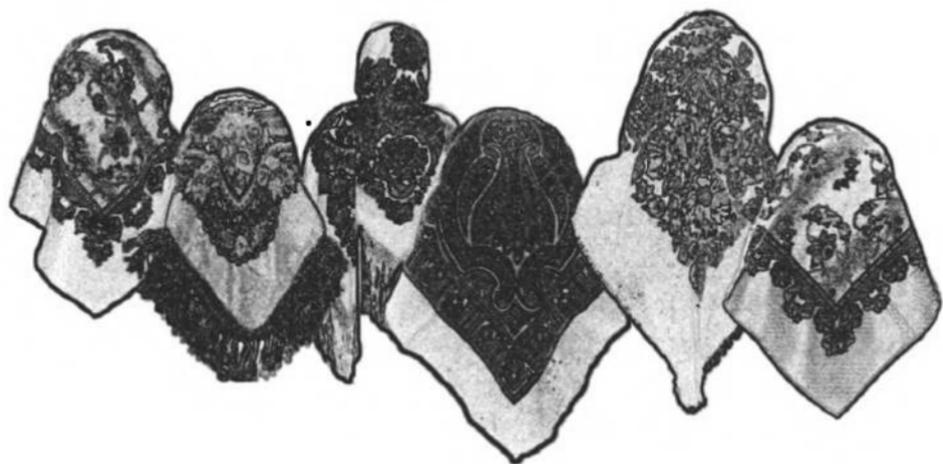
Скільки чоловік було взято до УГА з Блищанки, тепер важко сказати. Певне одне, що їх було небагато: одні ще перебували в російському чи італійському полоні, а інші, що повертались із фронтів, були вкрай вимучені й здеморалізовані, тому ухилялися від війська. Вояк УГА Михайло Рибцунік розповідав, що з ним ще були два брати Томашевські, Горин Василь, Адолько Яніцький, Іван Бачинський, Грабовецький Микола, Воробець Іван, отець Фльорчук, Роман Яніцький, максим Чорнобривий, М. Срібний.

Взимку 1919 р — а саме 22 січня — в Києві відбулося Свято Злуки — дві українські держави УНР та ЗУНР об'єдналися в соборну Українську Народну Республіку (УНР). Проте Київ не міг надати надійну допомогу — з півночі та сходу наступали більшовики, а з півдня — денікінці.

У серпні 1919 р. війська УГА перейшли річку Збруч, залишаючи окривавлену Галичину під чоботом польського окупанта.

Василь Федорчук (1915-1939)
і Томко Лазарук (1911-1947)

4. 1920 – 1939 рр.

Український народ впав знеможений у боротьбі з чотирма ворогами - перевага їх була величезна. Біль, почуття глибокого приниження й образи та всі сильні ефекти, що прийшли як наслідки невдачі визвольних змагань, так потрясли національною душею, що здавалось, наче народ ніколи не відзискає тієї рівноваги духу й спокою, таких потрібних для того, щоб залікувати рани, знову розпочати боротьбу.

Блищанка зустріла приход нові влади з неповагою або й навіть вороже. Австрія хоч і не була рідною матір'ю, зате була доброю мачухою. А від Польщі люди не сподівались нічого доброго.

Першим спротивом була відмова військовозобов'язаних чоловіків іти до реєстрації. Проте було вислано каральний військовий загін і люди скорились.

Польське шкільне керівництво ввело в перших класах польську мову. Протести українців змусили прийняти український "Буквар".

У виборах до сенату було обрано від Українського Національно-демократичного об'єднання заліщицького адвоката Василя Бараника.

Економічна відсталість Польщі змушувала малоземельних селян виїздити до Канади, а також до Аргентини та Франції. У 1930-ті роки з села виїхало понад 40 осіб, а в 1890-ті роки -

І. Вігілюк (1893–1919).

Хорунжий УГА,
військовий лікар.

Загинув у "чотирикутнику
смерті" 1919р., де
лікував стрільців,
що масово помирали
від тифу.

приблизно 60.

У 1929 році в м.Відні було створено ідеологічно-політичну Організацію українських націоналістів (ОУН), яка поширила свою діяльність на українських землях. ОУН поділялася на крайові, окружні, районні та станичні проводи, маючи свої осередки майже в усіх населених пунктах Західної України. Першим провідником ОУН був Євген Коновалець.

Чи діяла в селі УВО (Українська військова організація) і чи були в Блищанці її члени - незнати. Проте відомо про заснування в селі ОУН. 1937 року Петро Перун з Більча Золотого записав до ОУН трьох хлопців: Івана Горина, Михайла Площанського і Томка Богачевського. Кожен з них підібрав ще по двоє хлопців. Це були: Іван Рибцунник, Антон Йосифович, Томко Лазарук, Володимир Яніцький, Олекса Липка та Володимир Білінський. Таким чином утворились трійки, членство в яких було суворо законспіроване.

Явно розвивались і діяли визнані польською державою українські товариства "Просвіта", "Луг", "Сокіл", "Рідна школа", "Союз українок". Про діяльність перших трьох вже йшлося вище. "Рідна школа" організовувала в літній час дитячі садки, "Союз українок" проводив освітню працю серед жіноцтва. Ще діяв гурток "Вишкіл хліборобської молоді", де навчали догляду за

Петро Мусик
член ОУН
голова руху в Блицанці
політв'язень

Володимир Яніцький (праворуч)
член ОУН

Олекса Липка
член ОУН

рослинами та тваринами.

1932 року українська преса повідомила, що у Львові страчено членів боївки ОУН Василя Біласа й Дмитра Данилишина, а в Тернополі - Якова Пришляка й Павла Голояна. Про них складено пісні.

На ОУН чекав ще страшніший удар. Яскравим свідченням лютої ненависті більшовиків до діяльності ОУН стало підле вбивство в 1938 році у місті Роттердамі полковника Євгена Коновальця. У відомій пісні того часу "Цього року сумні свята" оспівано його загибель.

15 березня 1939 року за Карпатами в Хусті проголошено самостійну Карпатську Україну. Галичани з болем серця сприйняли велич і трагедію закарпатських українців. У Блищанці хто не зміг почути радіопередачі у Зиновія Вербицького (передавало Радіо з Відня), по черзі ходили до Заліщиків по свіжі газети. Поляки раділи, що будуть мати з мадярами спільний кордон. Мали, та не довго...

1 вересня 1939 р. Гітлер напав на Польщу. Почалася II Світова війна.

5. 1939 – 1941 рр.

Німецько-польська війна тривала недовго. Вже першого тижня війни в Заліщиках з'явилися біженці, їх ставало дедалі більше, вулиці міста були загачені автами різних марок. Через міст на Дністрі втікав уряд Польщі: міністри, генерали, високі чиновники, армія, втікало

Цього року сумні свята

Українська народна пісня

Світить місяць над зорями, (2)
Закували нас в кайдани (2)

Ми кайдани розірвемо, (2)
Україні волю дамо. (2)

Цього року сумні свята: (2)
З Коновальця кров пролята (2)

Прийшла звістка з Роттердама: (2)
Вивісити чорну фану. (2)

Встань, Тарасе, піднімися, (2)
На свій нарід подивися (2)

Як твій нарід тут бідує (2)
Та по тормах голодує. (2)

Встань, Тарасе, встань, Богдане, (2)
Повставайте всі гетьмани (2)

*

На вулиці сурма грає,
Там Січ в похід виступає.

Прийшла звістка з Роттердаму
Ставити чорну фану.

Цього року сумні свята
Коновальця кров пролята.

На вулиці сурма грає,
Нас всіх в похід закликає.

Ой ви, хлопці, не дармуйте,
Беріть кріси й йдіть воюйте.

Ой ви, хлопці, позір майте,
Україні волю дайте.

Дайте волю і свободу
Українському народу.

Ви, дівчата, ви хороші,
Вишивайте хлопцям ноші.

Лев і тризуб золотіє,
Україна молодіє!

*Цей варіант наспіваний Одосією
Плиткою-Сорохан
(с. Криворівня Верховинського району
Івано-Франківської області)

гонористе польське панство - всі на Румунію. Вся Польща "витекла" тим заліщицьким мостом, який небезпідставно згадується в польській історії як "заліщицьке шосе".

В неділю 17 вересня 1939 р. до Блищанки вїхали автоколони Червої армії.

Що знали тоді блищанецькі люди про СРСР і Радянську Україну? Дуже мало та ще й двояко. Основним джерелом інформації була преса. Такі газети, як "Діло", "Неділя" (вид. УНДО), "Новий час", "Наш прапор", "Народна справа", дитячий часопис "Дзвіночок", досить об'єктивно писали про тодішні події в Україні.

Ще 1933 р. з Радянської України надходили тривожні вісті про великий голод. По церквах з амвонів священики закликали молитися за наших братів та збирати пожертви для голодуючих. У Заліщиках під час богослужінь дівчата ходили збирали гроші й приколювали кожному чорні кокардочки на знак всенародної скорботи в Україні.

Радянський уряд жодної допомоги із-за кордону не приймав, заявляючи, що голоду в Україні немає. До Польщі експортовали зерно з України по ціні, нижчій від біржевої. Ці дані прозвучали в радикальній газеті "Громадський голос".

З іншого боку, "райське" життя в Союзі найбільше прикрашували підпільні видання Комуністичної партії західної України (КПЗУ). Таких видань було мало, бо за цим стежила

поліція, але їх передавав жид Мендльовіч, який був пов'язаний з КПЗУ.

Совецька влада заборонила "Просвіту", "Сокіл" та інші товариства "через їхню контрреволюційність". Вилучено бібліотеку. Безземельним і малоземельним селянам наділено панські землі. Навесні 1940 р. кожне господарство було зобов'язане здавати державі держпоставки зерна, м'яса і молока.

Відкрилася початкова школа з українською мовою навчання. Читальня "Просвіти" стала клубом, де проводились мітинги, на яких агітатори з району, виступаючи перед селянами, захвалювали колгоспне життя. І хоч у селі не було жодних антирадянських виступів, НКВС схопила і знищила трьох просвітянських діячів: Кирила Стадника, Миколу Гошовського і Михайла Площанського. В Сибір було вивезено три сім'ї лісників панських лісів. Новий 1941 рік не віщував нічого доброго: фашистська Німеччина, захопивши західну й центральну Європу, готувалася до стрибка на схід.

Хлопців 1918-1919 років народження призвано до Червоної армії. Пізніше змобілізовано й резервістів. У повітрі запахло порохом війни. І вона не забарилась.

6. 1941 – 1950 рр.

В неділю 22 червня 1941 року фашисти скинули перші бомби на Київ та інші українські міста. Відступаючи, червоноармійці зірвали в

Томко Богачевський.
 (1912–1987)
 Член ОУН (з 1937 р.)
 станичний
 комендант СБ (1941 р.)
 політв'язень (25 років)

Текля Дорош–Кіпень
 (1924 р. н.)
 станична ОУН

і Василь Кіпень
 (1919–1967)

обоє підпільники і
 політв'язні

Заліщиках два мости: залізничний та транспортний. У тюрмах Львова, Тернополя, Чорткова та інших міст енкаведисти залишили тисячі по-звірськи замордованих в'язнів, яких не встигли евакуювати.

29 червня Червона армія без бою здала Львів, де наступного дня - 30 червня 1941 р. - Головним проводом ОУН було проголошено самостійну Українську Державу. На чолі уряду став Ярослав Стецько. Головним провідником ОУН був Степан Бандера.

6 липня війська Червоної армії залишили Заліщики. 7 липня в день Св. Івана Хрестителя Блищанка відзначила день проголошення самостійної України. Залю "Просвіти", вщерть переповнену мешканцями, прикрашено зеленню і квітами. Член районного проводу ОУН зачитав Маніфест проголошення самостійності, під спів "Ще не вмерла Україна" над головами присутніх піднявся синьо-жовтий прапор. Промовляв до людей о.Роман Воробкевич та призначений станичним проводом ОУН сотник села Омелян Білінський. Люди раділи.

В Заліщиках на ратуші майорів синьо-жовтий прапор, було зорганізовано дві сотні національної міліції — "Січі". Та той незабутній стан національного піднесення тривав недовго. Німецько-фашистська влада не визнала самостійності України. Степана Бандеру та його соратників заарештовано, "Січі" роззброєно.

Німецькі окупанти діяли, як і усі загарбники,

Мирон Федорчук
(1920–1944)
воїн УПА

Василина Друзик (ліворуч),
невідома (в центрі)
і Ганна Лозінська,
політв'язень (праворуч)

члени ОУН

Тетяна Шкрабик
зв'язкова ОУН
політв'язень

за девізом "divide et impera" (розділяй і владарюй. — Лат.) Територію України поділили так: Галичину прилучено до Генерального Губернаторства з центром у Кракові; Закарпаття віддали Угорщині; Буковину, частину Вінничини та Одеську область - Румунії; Волинь та решта України становили Райхскомісаріат "Україна" з центром у Рівному.

Настав безрадісний тривожний час німецько-фашистської окупації. ОУН змушена була провадити свою діяльність підпільно.

Виявом спонтанного почину вшанування замучених у тюрмах патріотів було висипування символічних могил-курганів. Як по всіх навколишніх селах, так і в Блищанці на громадській толоці почали сипати символічну могилу. До цього чину прилучалися школярі й дорослі. Землю носили відрами, ношами, возили тачками та возами. Настала осінь. Закінчено роботу в наступному році, поставлено високий хрест і урочисто посвячено (фото з посвячення могили - на ст. 23).

Для підтримання порядку окупаційна влада створила т.зв. "українську поліцію". Українською ж ця поліція була тільки назвою, в дійсності вона служила владі. Діючи за вище згаданим девізом, німці віддали в розпорядження поляків великі державні маєтності ("фільварки") — так звані "лігеншафти", де українців змушували працювати.

Ганна Паньків і Тетяна Воробець
члени ОУН, політв'язні

Тетяна Лазарук і Текля Дорощ
політв'язні

Леон Друзик, Мирон Федорчук і Михайло Шкрабик
члени ОУН з 1943р.

Блищанецькі селяни на своїх плечах відчули тягар "німецької точності": все було враховано й підраховано. Суворо обов'язковими стали "контингенти" зерна, м'яса, молока, яєць. На видних місцях висіли розпорядження, в яких повідомлялося про смертні вироки за їх нездачу. В Касперівцях, у колишній пограничній заставі, діяв пункт, куди відводили тих, що не здали весь контингент. Спеціальні "бучкарі" виконували справу досконало. Всі млини були під строгим контролем. Молоти можна було тільки за спецдозволом. Люди почали знаходити забуті старі жорна, також робили нові. За це також карали.

Рядки з пісні того часу:

*"Ой надїхав ляндвірт¹ грубий
Та й за жорна вибив зуби..."*

Тим часом після проголошення Незалежності 1941 р. у Блищанці вже значно більше молоді вступало в ОУН, зокрема: Марія Вербицька, Текля Дорош, Тетяна Лазарук, Текля Дорош, Левонія і Павліна Гошовські, Тетяна Шкрабик, Ганна Лозінська, Ганна Паньків, Євгенія Площанська, Ганна Проданик, Василина Друзик. В село приходила й агітувала до вступу в ОУН районна провідниця під псевдо "Іскра".

Жидівське населення з усього повіту зігнали до Товстого, де було створено гетто. В цьому

¹ Ляндвірт – керівник повітового господарського відділу.

в Републіці промисловця чи в Републіці 15/16 січня

- 1) Гринько Яна 45
 2) Гринько Марія 35
 3) Гринько Микола 12
 4) Гринько Анна 65
 5) Гринько Петро 35
 6) Гринько Олена 30
 7) Гринько Катерина 12
 8) Гринько Марія 46
 9) Гринько Петро 16
 10) Гринько Яна 9
 11) Гринько Петро 50
 12) Гринько Катерина 50
 13) Гринько Катерина 12
 14) Гринько Михайло 10
 15) Баранська Карол 17
 16) Баранська Олена 39
 17) Баранська Софія 9
 18) Баранська Софія 12
 19) Баранська Софія 11
 20) Баранська Софія 30
 21) Баранська Софія 50
 22) Баранська Софія 21
 23) Баранська Софія 60
 24) Баранська Софія 8
 25) Баранська Софія 2
 26) Баранська Софія

- 30) Гринько Яна 45
 31) Гринько Олена
 32) Гринько Анна
 33) Гринько Петро
 34) Гринько Катерина
 35) Гринько Михайло
 36) Гринько Яна
 37) Гринько Петро
 38) Гринько Катерина
 39) Гринько Софія

Список поляків -
 мешканців села
 Блицанка, страчених
 15-16 січня 1945 року

24

гетто спецкоманди вчиняли масові вбивства.

"Блискавична війна" (бліцкриг) німцям не вдалася. Війна тривала, людські резерви виснажувались. Влада видала розпорядження: "зайвих у господарствах молодих людей відправляти на роботу до Німеччини. Позаяк розпорядження не виконувалось, т.зв. "арбайтсамни" влаштовували облави (які селянами називались "лапанками").

У котромусь селі було вбито німця. У відповідь на це з чортківської тюрми привезли десяткох українців і в присутності членів Повітового залищицького українського комітету їх розстріляли.

Чаша народного гніву наповнювалась вщерть.

Передавались чутки, що в деяких повітах створюються групи національної самооборони. Із таких груп самооборони взяла свій початок УПА восени 1942 р.

Навесні 1943 року про УПА знали скрізь, а слова бойової пісні "...про контингенти там не знають" були до вподоби селянам.

Від 1940 року ОУН розділилась на два крила: прихильників поміркованих дій у політиці - мельників, та більш радикальних і рішучих намірів — бандерівців.

Промельниківськи налаштовані члени Українського Центрального Комітету у Львові вели переговори з представниками німецької військової влади про створення дивізії СС "Галичина", яка, воюючи проти більшовизму на боці Німеччини, була б (за їх задумом)

Гей, на півночі, на Волині

Слова: М. Галичко

Повстанська пісня

Гей на півночі, на Волині, *
Створилась армія УПА,
Щоби воскресла Україна
І завітала свобода. **

*Про контингенти там не знають,
Живуть там люди, мов в раю,
Бо за цю волю, за свободу
Волинь пролляла кров свою.*

Горіли села і містечка,
Борці боролись ніч і день,
В перших рядах борців-героїв
Згинув Івахів, наш Василь.

Упав як лицар України,
На полі слави як борець,
Ціле життя страждав по тюрмах -
Геройська смерть сплела вінець.

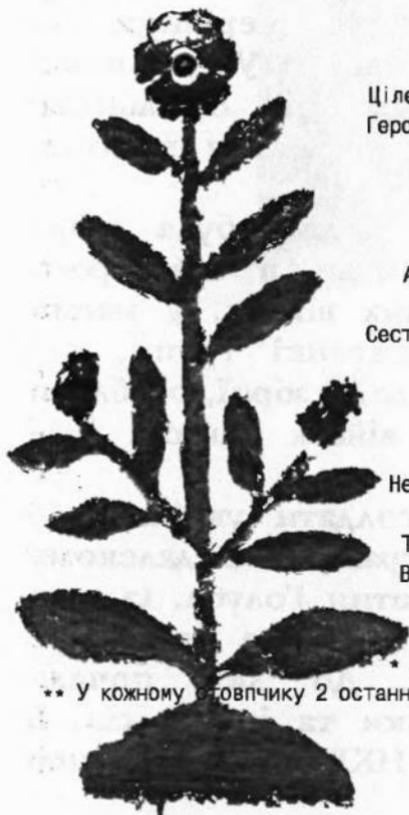
Прощай, герою України,
Прощай, наш друже дорогий,
Твої діла нам незабутні,
А твій наказ для нас святий.

Сестра в селі рідненькім плаче,
Щодня виходить за село:
Чи не приїхав брат додому,
Чи не побачить ще його...

Не плач сестричко, не журися,
Поглянь у синю далечинь -
Твій брат умер, та жити буде
В піснях майбутніх поколінь!

* Є декілька варіантів тексту

** У кожному стовпчику 2 останні рядки повторюються двічі.

зародком українських національних Збройних Сил.

З Блищанки до СС "Галичини" записалося 5 добровольців, однак під тиском ОУН (Б) четверо з них відмовились. Пішов до дивізії один - Михайло Воробець. Тепер він живе в Англії.

Восени 1943 р. німці вислідили невеликий загін повстанців УПА і на хуторі Миколаївка (с.Лисичники) зав'язався бій. Загибло четверо повстанців: 2 з Винятинець, 1 з Касперовець, 1 - невідомий.

Десь в цей час від рук німців у с. Сосулівка Чортківського району загинув керівник та ідеолог блищанецького підпілля ОУН Зиновій Вербицький. Тоді ж загинуло ще 8 хлопців; тепер вони вдев'ятох на сосулівському цвинтарі в одній могилі.

В 1943-44 роках УПА на Волині була добре оснащена і її загопи вступали в бій проти сильних підрозділів німецьких військ. У нашій же місцевості це були невеликі групи, які нападали в основному на склади зброї, особливо під час відступу німецьких військ навесні 1944 року.

До Блищанки фронтові солдати увійшли 16 квітня 1944 р. На початку травня в недалекому лісі "Ярмівка" зупинилася сотня Голуба. Із села їм давали допомогу харчами. Пішла чутка про наближення військ НКВС. До лісу почали сходитися хлопці з Блищанки та інших сіл. В неділю 14 травня війська НКВС розстрілюю

Коцюба Микола
(СБ-УПА с. Блищанка)

лінією почали обступати ліс. Зав'язався бій. Сотня Голуба зайняла вигідну позицію і багато червонопогонників полягло. Під прикриттям ночі сотня залишила ліс, взявши напрям на т.зв. *циганські ліси*¹. Советами було вбито багато неозброєних сільських хлопців. Тим часом захоплених селян військові погнали до Торського. Там було розстріляно Мирослава Гринишина (с.Дуплиська), Андрія Натуркача і Федора Вігілюка (с.Угриньківці) та одного невідомого. Решту взяли до Заліщик на слідство.

Наступного дня - 15 травня до села ввійшли солдати НКВС, заходили до кожної хати, забираючи всіх чоловіків військового віку. В Заліщиках вночі пережили наліт німецьких літаків. Вранці кегебісти заарештували Івана Рибцуника, Томка Богачевського й Томка Лазарука. Решту людей повели до Гусятина й звідти повезли до Алма-Ати "на убученіє".

31 жовтня 1944 р. загін повстанців вивів з ладу молокоприймальний пункт у Блищанці, а ще поставили хрест на Могилі Пам'яті. 1 листопада зібрали селян і провели мітинг у 26-ті роковини ЗУНР. До УПА вступило двоє молодих хлопців з Блищанки: Микола Базик (1927 р.н.) і Андрій Киверига (1928 р.н.).

Блищанецька станиця ОУН у той час мала значення господарської частини. Районний провід ОУН дав розпорядження станичним мати визначену кількість печеного хліба, сушеного

¹ *циганські ліси* - знаходяться в Борщівському районі, названі так через свою прилеглисть до села Цигани.

Василь Натуркач, Микола Піхлик, Петро Піхлик
члени ОУН

Павлина Гошовська
станична ОУН
політв'язень

Тетяна Шкрабик-Буткевич
станична ОУН
політв'язень

Тетяна Воробець-Марчук
зв'язкова ОУН
політв'язень

Степан Марчук
політв'язень

Калина Липка Михайло Натуркач
політв'язень репресований

Євген Слов'ковський
політв'язень

Петро Шкрабик
політв'язень

Ірина Натуркач,
районова провідниця ОУН

Василь Рибунник, Євгенія Плоцанська-Губеня
політв'язні

Яким Друзик
політв'язень

Йосифа Шкрабик
політв'язень

сестри Павлина і
Леонія Гошовські
чл. ОУН
політв'язні

тіста-локшини, соленого сала і м'яса. В зобов'язання входило шиття, латання та прання білизни, лагодження одягу та взуття, плетіння шкарпеток. По хатах розміщувався партизанський лазарет для лікування ранених та хворих вояків. Дівчата були зв'язковими, а юнаки — розвідниками ОУН. Під час переходу частин УПА станичний розквартирував їх по сільських хатах.

В лютому 1945 р. на Заліщищину впала "велика облава" — з фронтів було знято частини МГБ й кинуті в Галичину для придушення повстанського руху — "бандерівщини".

18 лютого відбулася облава на Блищанку та околиці, де в бою загинуло 4 повстанці, було заарештовано 67 осіб. Декількох пізніше відпущено, решту — засуджено.

Наприкінці березня 1945 р. на хутір Теклівка прибув загін повстанців. Заночували. А над ранок до хутора підїхали на конях енкаведисти, підпалили хати. Почався нерівний бій, під час якого загинуло 12 повстанців і 3 жінки з хутора. У квітні повстанець А.Киверига попав у руки ворогів, пізніше його та Л.Серкізевича розстріляв в селі біля потічка енкаведист Хохлов.

В той час у Блищанці перебували на лікуванні старшини (командири) "Сивий" і "Корч". Під час облави енкаведисти оточили їхню криївку на подвір'ї М.Лозінського. Вони не здалися — закидані гранатами, загинули. Так само загинули двоє партизан у садибі Ц.Олешучки.

Із заліщицького НКВД привезено тіла вбитих

Сім'я Михайла Рибцуника на Уралі
всі репресовані

Павліна Шкрабик з сином
Степаном на Уралі
репресовані

малолітні сироти
Гошовські Богдан та Оля
репресовані
Урал

на допитах вчителя Богдана Олещука (він мав на своєму підвір'ї криївку), Антоніни Гошовської - матері трьох малолітніх дітей, і Василя Кивериги. З фронтів приходили до села "посмертні карти" - похоронки.

В липні 1946 р.у Дуплиському лісі загинув сотник УПА "Сокіл" (Котузьяк).

Наприкінці серпня того ж року в Блищанці повстанці обстріляли військову автомашину, двох солдатів вбито, а машину спалено.

1946 рік видався дуже неврожайним, небувала посуха почалася з самої весни, в багатьох криницях не стало води, повисихали потічки, а Дністер люди переходили вбід. Осимого хліба бракувало. Найгірше було з кукурудзою й картоплею - "другим хлібом" селян. Хоч норми держпоставок було знижено, перед селом всеодно постало марево голоду. По селах ходили люди з Гуцульщини, Покуття та із-за Збруча. Настала весна - для більшості селян рятівною поживою була зелень, особливо кропива. Голод та недоїдання призвели до смерті більше десяти людей. І лише після того, як почало дозрівати жито, село стало оживати.

На початку вересня до села прибув червоний гарнізон із 10 солдат і офіцера. Їх поява дивувала, бо селяни із держпоставкою розраховалися. За кілька тижнів секрет було розкрито. 20 жовтня з раннього ранку до пізньої ночі йшов густий сніг, земля була покрита 40 сантиметровим шаром снігу. Деревя обліплені снігом погнулись. Рідке явище в наших

околицях. О 3-ій годині ранку залога гарнізону розбрелася по селу й на задалегідь приготовлених підводах повезли на станцію Торське 5 сімей, яких чекало заслання за "подсобничество бандитам ОУН". На станції стояв ешелон, у кожен вагон - пульман - запихали по 60 людей, кілька разів перелічених і перевірених (чи, часом, хто не втік). Довкола було чути плач дітей, голосіння жінок, стогін старих людей, а над усім цим гамором лунав мат "старшого брата".

Становище повстанців ставало чимраз скрутнішим. Платні агенти й сексоти досконало винишпорювали й доносили про криївки, а облавники довершували ту чорну справу.

У лютому 1948 р. в Касперівцях загинув Микола Базик ("Береза"). Його тіло, як і тіла всіх, хто загинув у боях під час облав, забрали до Заліщик. Там кагебісти потайки хоронили трупи в різних місцях. Деякі з поховань розкопали представники товариства "Меморіал" у 1990-1991 рр.

Восени 1948 року після здачі держпоставок районні представники почали агітувати селян до вступу в колгоспи. Звичайно, районне начальство добре знало, як діяти й однією агітацією не обмежувалося (навіть знаючи, що то вже не ті люди, що були у 1940 році). Дійсно, люди, хоч і були залякані Сибіром, не поспішали подавати заяви, не йшли на збори, втікаючи з дому. Проте в 1949 році було створено такі умови, які змусили людей

"добровільно" вступити до колгоспу.

Навесні 1950 р. було остаточно розорано межі індивідуальних нив. Блещанка "ступила на шлях розвинутого соціалізму".

Як вже було сказано, становище бойових точок УПА, нечисленних вже, було скрутне. По селах було організовано озброєні групи т.зв. "стрибків", які нищили скрізь і всюди. В районі діяв старий, ще 30-х років, підпільник Ярослав Попович з Касперовець. Довго його осідком були криївки в Угриньківцях. Коли в 1951 р. було посилено розшук, Попович перебрався до Лисичник, де загинув разом з другом на початку 1952 року.

Збройна боротьба ОУН і УПА була масовим рухом, в якому брали участь сотні тисяч вояків і який підтримувався мільйонами українців. Без такої підтримки при насиченні Західної України регулярними й спеціальними військами КГБ кількарічний спротив був би неможливим. Це була всенародна боротьба проти окупаційного терору, це був рух самооборони.

Наше село взяло у ньому свою участь.

Репресовані мешканці села

Арештовані 1940 року:

1. Кирило Стадник
2. Микола Гошовський
3. Михайло Площанський

Арештовані 1944 року:

1. Томко Богачевський
2. Іван Рибцунік
3. Томко Лазарук
4. Текля Дорощ
5. Степан Кошеланик
6. Ганна Бран
7. Михайло Баран

Арештовані 1945 року:

1. Леонія Заячковська
2. Павліна Гошовська
3. Тетяна Воробець
4. Ганна Лозінська
5. Тетяна Шкрабик
6. Ганна Паньків
7. Ганна Проданик
8. Євгенія Ленгер
9. Микола Піхлик
10. Василь Натуркач
11. Петро Піхлик
12. Степан Покляцький
13. Михайло Киверига
14. Євгенія Площанська
15. Ірина Натуркач
16. Василь Рибцунік

Арештовані 1946 року:

1. Тетяна Рибцунік
2. Теодосія Писанюк
3. Йосифа Яніцька
4. Петро Якубішин
5. Василь Рибцунік
6. Йосифа Бачинська
7. Калина Липка
8. Яким Друзик

Арештовані 1948 – 1950 років:

1. Іван Малітовський
2. Йосифа Шкрабик
3. Євген Словіковський
4. Петро Шкрабик
5. Іван Погребнюк
6. Володимир Білінський

Вивезено до Сибіру

Сім'ї:

1940 року

1. Йосифа Заячковського
2. Антона Баранецького
3. Йосифи Добровольської

1945 року

1. Цецилії Олещук
2. Варвари Кивериги

1947 року

1. Данила Натуркача
2. Михайла Рибцуніка
3. Григорія Рибцуніка
4. Федори Слободян
5. Павліни Шкрабик
6. Гошовських (3-х малолітніх включно)

Йосифович Юрій

VI. Історія воєнна і повоєнна

Ця частина - як стрічка новин вже ближчого часу: воєного і повоєнного.

Мобілізація в Червону армію в Блищанці почалась 16 травня 1944 року, після того, як в недалекому від села лісі Ярмівці 14-15 травня повстанці УПА в бою вбили біля 100 червоноармійців.

Після бою в Ярмівці до Червоної армії забирали і кривих, і сліпих. Вже потім в Заліщиках трохи відсіювали. Хоч, наприклад, сліпий на одне око Михайло Гладюк таки був відправлений на службу - до похоронного бюро.

Змобілізовані хлопці в основному були разом. Спочатку в Ташкенті, далі їхали до Алма-Ати, звідки їх завернули на навчання на 3 місяці. Далі відправили в Прибалтику на передову.

За словами Леона Друзика, наші хлопці, знаючи польську мову, могли порозумітись з литовськими повстанцями і так домовитись про ненапад один на одного.

З війни не повернулось 97.

Голод 1947 року. За тодішніми мірками голодна смерть оминула село - померло 10 осіб найбільш бідних.

В Блищанку та села довкола приїжджало багато гуцулів, які привозили з собою сіль, кожухи, сорочки,

хустки та ін., щоб обміняти це на хліб. Багатьох гуцулів сільська влада затримувала і забирала виміняне, відпускала до Карпат з пустими руками.

Колгосп в Блищанці спочатку називався "Прогресом", потім "ім. Дзержинського" і з 1972 року - "Україною".

"НЕ ІДЕШ ДО КОЛГОСПУ - ЗНАЧИТЬ ТИ АБО СЛУХАЄШ ВАТИКАН, АБО Є ПРОТИ СОВЕЦЬКОЇ ВЛАСТІ!"

З 1949 року по 1963 рік включно діяла система трудоднів. Кожен колгоспник повинен був відробити норму - 300 днів на рік. За таким тарифом оплати праці: 10 копійок і 100 грам зерна на день.

Рівняння: $300 \text{ тр.днів} \cdot 100 \text{ гр} = 30000 \text{ гр} = 30 \text{ кг}$
(на рік)

В особливих випадках давали 20 коп. і 300 гр зерна. Так, наприклад, було, коли колгосп став "мільйонером".

Податки. В селі крім звичних податків платили податок за бджіл, за дерева; був "холостяцький податок" - для незаміжніх і неодружених, а також для сімей, в яких було до трьох дітей.

Діяли "добровільні позики" громадян державі - на 20 років. Але волі людей там було небагато.

В заліщицькому районі вперше в Україні почали вирощувати помідори - найшвидше (ще за Польщі в

Чоловіки з с. Блицанка, які загинули в
II Світовій війні на боці Червоної армії

А Амбок	Й Кошеланик	М Рибцуник
А Бачинський	М Коцюба	П Рибцуник
А Бачинський	М Друзик	О Слободян
Г. Басюрський	А Друзик	А Семенюк
А Богачевський	П Йосифович	В. Смолінський
С Богач	В. Лазарук	І. Сопівник
В. Воробець	С. Ленгер	П. Сопівник
А Воробець	П. Лисий	В. Федірчик
П. Воробець	Ф. Лисюк	М. Срібний
А Воробець	В. Лисюк	М. Стасюк
А Воробець	С. Лисюк	А. Тарнавський
В. Воротнюк	І. Лозінський	П. Теслюк
А Гуцуляк	А. Ляхович	М. Ткачик
А Ганусяк	Й. Малітовський	С. Томчук
Д. Ганусяк	Д. Матковський	М. Федорчук
А. Гайворонський	Й. Малявко	В. Федірчик
В. Горин	Р. Нагорняк	А. Черник
Й. Гошовський	В. Недопитальський	М. Шкрабик
В. Галабій	Ю. Недопитальський	П. Шкрабик
П. Заянчиковський	С. Недопитальський	М. Шкрабик
А. Злуховський	М. Паньків	Я. Шкрабик
С. Кивериґа	А. Писанюк	І. Шмигельський
А. Кивериґа	В. Писанюк	А. Шмигельський
А. Кивериґа	К. Піхлик	А. Яніцький
Т. Кивериґа	М. Піхлик	Р. Яніцький
А. Кивериґа	І. Піхлик	Й. Яніцький
Т. Ковалишин	Ф. Площанський	С. Яніцький
С. Кошеланик	І. Покляцький	Й. Яновський
В. Кошеланик	А. Проданик	В. Яновський
Т. Кошеланик	М. Пісянський	М. Янишин
Ф. Кошеланик	М. Піхлик	А. Ярославський
А. Кошеланик	В. Поважний	В. Храпко

1930-х рр.) в Касперівцях, Добровлянах, деяких селах понад Дністром. Так і в Блищанці з'явилося багато теплиць.

З 1980-го року забороняли вивозити помідори на продаж до інших районів - або продавай таньо в себе, або ж здавай до заготівельної контори теж за смішні гроші.

Люди їхали по ночах полем, щоб оминути міліцію. З того ж 1980 року селян змушували розбирати теплиці, а в деяких навколишніх селах допомагали тракторами й бульдозерами.

За Незалежності ніхто вже сіль^{сб}ькому підприємству тракторами не погрожував, рівно й як не допомагав.

Сьогодні є, може, дві теплиці з помідорами.

В 2005 на заробітки в Москву поїхало десь 40 хлопців, 10 людей в Європі.

Сьогодні в селі зареєстровано 620 мешканців. (В 1960-му році було 1900).

За рік народжується 5-6 дітей, і за рік помирає 20 людей.

В Блищанці є 243 "живі" хати і 65 "неживих" хат.

Сільське поле - 860 га ріллі - пустує.

Нині на балансі сільської ради три одиниці техніки.

За 2004/2005 навчальні роки в сільській школі було 76 учнів, 10 дітей - у підготовчому класі. Але до цього

числа також належать діти з села Ставки, яке не має власної школи.

Церква. На початку 1990-х років, в селі було дві релігійні громади - православна і греко-католицька. Перед відновленням богослужінь в церкві Св. Івана Богослова обидві громади разом ремонтували та розписували її. Правила в церкві разом лише один рік. Перед Миколаєм 1990-го року в Блищанці церква залишилась за православною громадою (спочатку під московським патріархатом, тепер УАПЦ). Греко-католики, не маючи іншої церкви, деякий час правили Службу біля Хреста "в пам'ять даної свободи". Після "розколу села" католиків не випускали в церкву, був час, що труну з мерцем-католиком не впустили до церкви.

Одного разу селяни були готові кидати одне в одних камінням і тухлими яйцями. В село приїжджав ОМОН.

Щоб розв'язати таку ситуацію католикам дали приміщення в сільраді.

З 1999 року греко-католики села служать у відновленому колишньому римо-католицькому костелі.

Тепер всі служать мирно.

Тетяна Киверига
найстарша людина села
народжена взимку 1909 р. Б.

“Я би вже давно вмерла. Та видно Бог мене хоче. Я ніколи зле не робила, нікому не збрехала, не вкрала, ні, ні... Я не фальшива. Може, й того. Старих нема... Лиш я зосталася в селі”.

Додаток 1**КОРОТКИЙ СЛОВНИК ГОВОРУ СЕЛА БЛИЩАНКА**

гунцват - неслухняний	[гу'нцват]	
галган - неслухняний	[гал'ган]	
дзигари - папіроси, сигарети	[дзиг'ари]	
зицерувати - муштрувати	[зице'рува'ти]	
катран - шмата, ганчірка	[катра'н]	
кирниця - криниця	[к'и'рни'ц'і]	
корба - нею викручують воду з криниці		[ко'рба]
мадільниця - ребриста дерев'яна дошка для прання		[мад'іл'ни'ц'а]
патик - палиця	[пати'к]	
під - стріха, горище	[п'ід]	
побішниця - бокова частина ліжка	[поб'ішни'ц'і]	
пуджети - лякати	[пудж'іти]	
стодола - сарай	[стодо'ла]	
таний - дешевий	[тани'і]	
тирба - свиняча каша	[ти'рба]	
фист, фест - дуже	[фис'т]	
цимбриня - криниця (та її частина, що вище землі)		[цимбриня]
шпанидля - канцелярська кнопка	[шпани'дл'а]	
антрамент - чорнило	[антра'мент]	
каламар - чорнильниця	[калама'р]	
луфко - олівець	[лу'фко]	
банек - банячок	[бан'ек]	
бараболя - картопля	[барабо'ля]	
бритванка - сковорідка	[бритва'нка]	
ваненка - таз (найчастіше пластмасовий)		[ван'енка]
вар - компот з сушки	[вар]	
відельці - виделка	[в'идел'ц'і]	
горне - горнятко	[горн'е]	
губи - гриби	[губи]	
копистка - давилка для кулеші	[копи'стка]	
коцьолок - банячок	[коц'олок]	
кофле - черпак	[ко'фл'е]	
ладущик - глечик	[ладу'щик]	
лижка - ложка	[л'ешка]	
мидниця - миска, таз	[мидни'ц'а]	
слійок - скляна банка	[сло'їок]	
путня (закінчення близьке до -е) - відро		[пу'тн'е]
пляцки - смачні хлібо-булочні вироби, коржі		[пл'а'цки]
флешка - пляшка	[фл'ешка]	

цебер - велика дерев'яна (рідше металева) посудина, що має вигляд зрізаної діжки, яку використовують для різних господарських потреб (для збирання помиїв, годівлі худоби і т. ін.) [це'бер]

цукер - цукор [цу'к'єр]
шафлик - тазик з нержавійки [шафл'ик]

гралі - вила [грал'і]
клівець - молоток [кл'і'вєц']
обценьки - пласкогубці [обцен'ги]
охналь - цвяшок на підкову [охнал']
приспа - невисокий переважно земляний насип вздовж стін хати знадвору, фундамент [при'спа]
рискаль - лопата [риеска'л']
слуп - стовп [слуп]
трачка - пилорама [тра'чка]

писок - рот [пи'сок]
варги - губи [вар'ги]
звідси: Як дам в писок, то аж варги пукнуть!

кафтан - жупан [кафта'ч]
пацьорки - намисто [пац'орки]
ремунки - чоботи [ремун'ки]
сардак - рід верхнього теплого короткого сукняного одягу [сарда'к]
сподні - штани [сподн'і]
цюні - гумові чоботи [цю'ні]
шуфля - лопата [шуфл'а]

качета, єндичка, лошетко, циплетко, пацетко - каченята, індичка, лошатко, курча, свинка [ка'ч'єта], [є'ндичка], [лош'єтко], [ци'пл'єтко], [пац'єтко]

Н. в. (хто, що): яйця [ja'ц'a']
Р. в. (кого, чого): яйц [ja'ja'ц]

Огій!

Адидиди!

Ади, глипни!

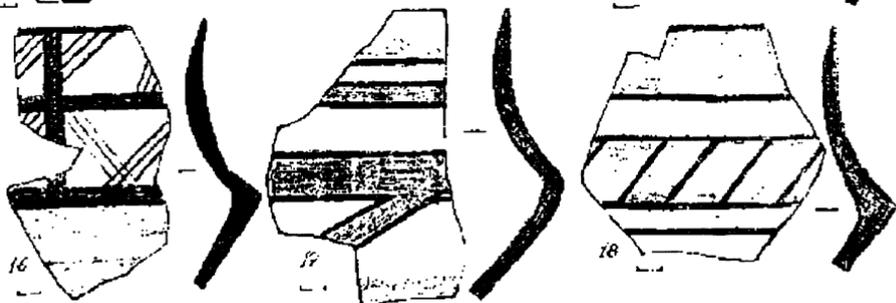
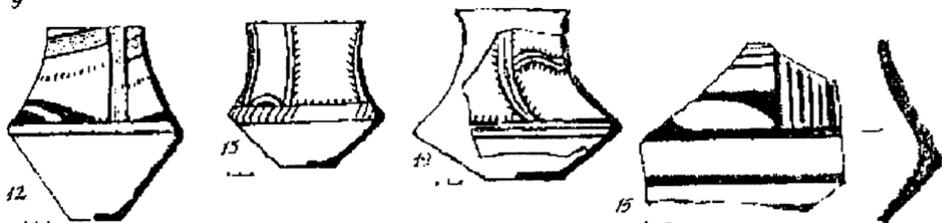
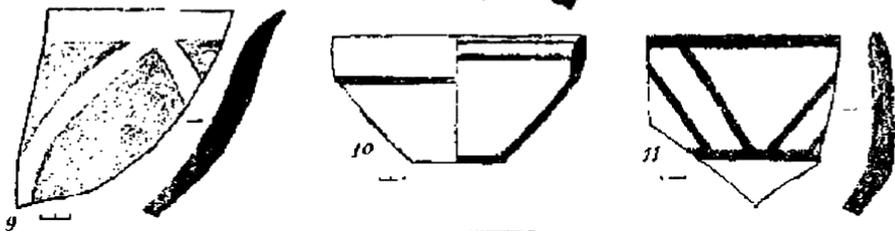
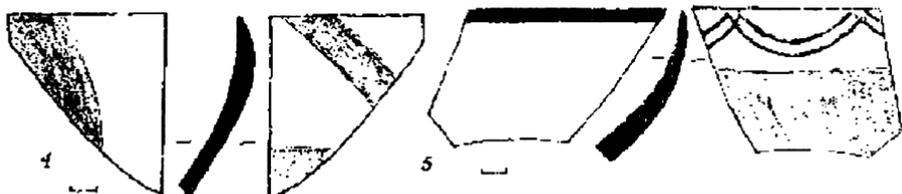
Я борше вздріла!

Додаток 2**БАГАТОШАРОВЕ ПОСЕЛЕННЯ БЛИЩАНКА НА Р. СЕРЕТ***(подається скорочено)***Ю. М. Малєєв, В. М. Конопля***(Київський університет)*

За 0,5 км. на південний схід від с. Блищанка Заліщицького р-ну Тернопільської обл., в ур. Горби знаходиться велике багатощарове поселення. Воно розміщене на плато по відношенню до р. Серет та на лагідному схилі висотою до 8 м. над рівнем першої надзаплавної тераси струмка Ярмівка, який омиває мис з півдня, а зі сходу обмежене правобережними схилами долини струмка Гнила, які, злившись разом, утворюють глибоку долину і становлять правобережну притоку р. Серет.

Поселення відоме з 20-х років. У 1964-66 рр. тут проводили розвідки місцеві краєзнавці О. С. Тур, Л. Й. Скибицький, В. І. Олійник. У 1965 р. урочище Ярмівка обстежили Ю. М. Малєєв та О. С. Тур. Крім визначення основної території поселення трипільської культури, тут були відмічені культурні шари голіградського та давньоруського часу. Тоді ж приблизно у центральній частині поля була відкрита гробниця культури кулястих амфор. Верхню частину та вміст гробниці порушили колгоспники під час знахідки. Збережена частина була видовжена і являла собою кам'яне дно та чотири стінки. Кожна стінка складалась з декількох поставлених на ребро плит, які були щільно підігнані одна до одної.

Розкопки 1974 р. були зосереджені у східній мисовій частині над місцем злиття струмків. Тут досліджена трипільська площадка та ями з великим вмістом багато

розписаної кераміки та крем'яних виробів. На дні ями № 3 знаходились два мідних браслети, виготовлені з округлою в перетені дроту, загнутого у півтора та два з половиною оберти (Малеєв 1975: 319-320). Тут же досліджувався культурний шар гальштатського періоду.

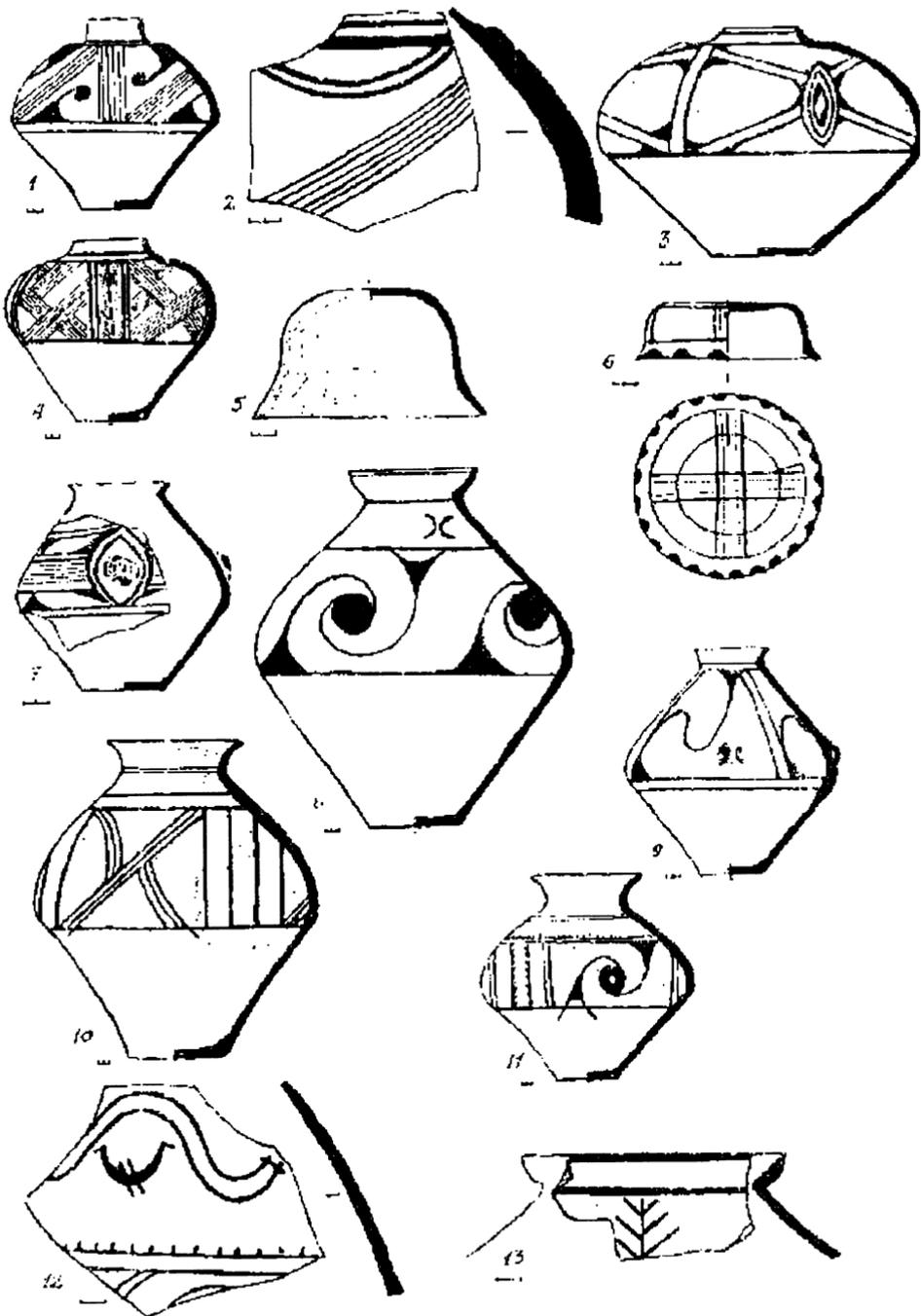
У цій же частині поля під час розвідок була знайдена глиняна статуетка гальштатського періоду, яка зображує повного чоловіка з заповненою камінцями внутрішньою порожниною, завдяки чому вона тарахкотить при потрясанні.

У 1967 р. над схилом правого берега струмка Гнила І. С. Винокур провів розкопки чотиригранної кам'яної статуї, яку він пов'язує з культурним шаром черняхівської культури.

Розкопки 1989-90 і 1992 рр. проводились над струмком Ярмівка поблизу закинутого піщаного кар'єру. Тут за три польових сезони обстежено 1 368 кв. м площі пам'ятки і відкрито залишки 11 наземних житлових споруд, напівземлянку і три господарські ями трипільської культури. Дві площадки віднесені до заліщицької групи, матеріали з яких частково опубліковані. Інші об'єкти відносяться до кошилівецької групи.

Весь мис площею до 45 га займає поселення кошилівецької групи трипільської культури (Блищанка II). За даними геомагнітної зйомки, проведеної старшим науковим співробітником Інституту геофізики АН України В. Голубом, тут існувало у різний час близько 2 тисяч наземних жител.

На цій території знаходились також поселення інших культур, які мали значно менші розміри (площа 2-3 га). Тут знайдені фрагменти посуду культури лінійнострічкової кераміки. У південно-східній частині розташоване поселення

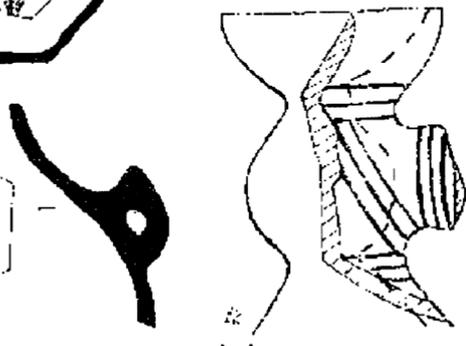
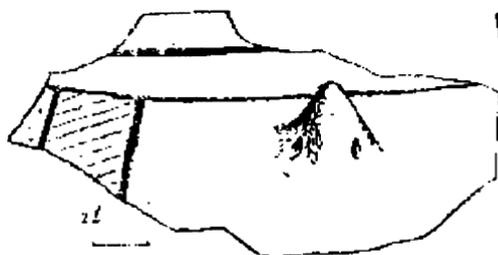
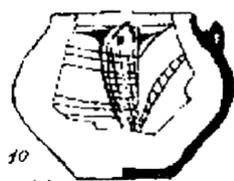
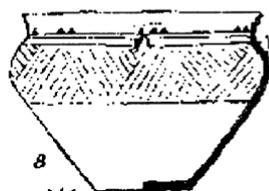
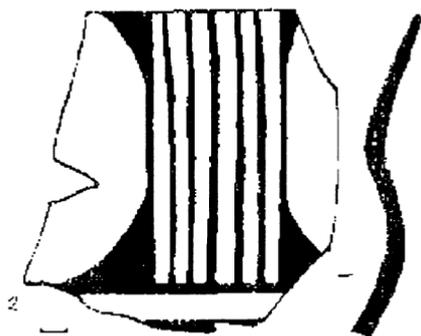
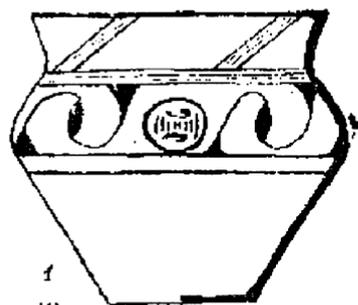

голіградської групи фракійського гальштату, а у південній - заліщицької групи середнього періоду Трипілля, липицької та черняхівської культур і давньоруського часу (XII-XIII ст.) (Кос 1969: 133-134; Малеева 1991: 20, 21).

Керамічний комплекс поселення кошилівецької групи пам'ятки Блищанка II нараховує, з урахуванням цілих та фрагментованих форм, близько двох тисяч посудин. Трипільські наземні житла простежені на глибині 0,30-0,35 м від сучасного рівня ґрунту. У значній мірі вони пошкоджені оранкою. Їх залишки мали аморфну форму площею від 6 до 18 кв. м. Під розвалом уцілілих кусків стін і перекриття покрівлі виявлені непоганої збереженості ділянки підлоги, яку характеризують тонкі шари глиняної, слабо обпаленої обмазки товщиною до 2 см. Поверхня посудин добре заглажена. Кухонні миски неорнаментовані. Горщики прикрашались досить бідно. Посуд, як правило, ретельної ліпки, тонкостінний, доброго випалу. За формою серед столового посуду можна виділити дев'ять типів: миски, чаші, кубки, грушоподібні посудини, амфори, кратери (досить великі посудини з широкою горловиною та високими прямими вінцями-розтрубом), горщики, біноккулярні посудини (з кулястою середньою частиною та двома або трьома перемичками), накривки.

Поверхня однієї миски була пофарбована у червоний колір, а широкими білими смугами з обведенням чорними смугами була виконана хрестоподібна схема. Частина напівсферичних мисок мала розпис і на зовнішній поверхні. Це, насамперед, ряди фестонів, зигзагів, невеликих трикутників, груп навскісних ліній під вінцями.

Переважну більшість керамічного комплексу пам'ятки кошилівецької групи типу Блищанка становить кераміка, яка своєю формою та орнаментациєю продовжує традиції більш

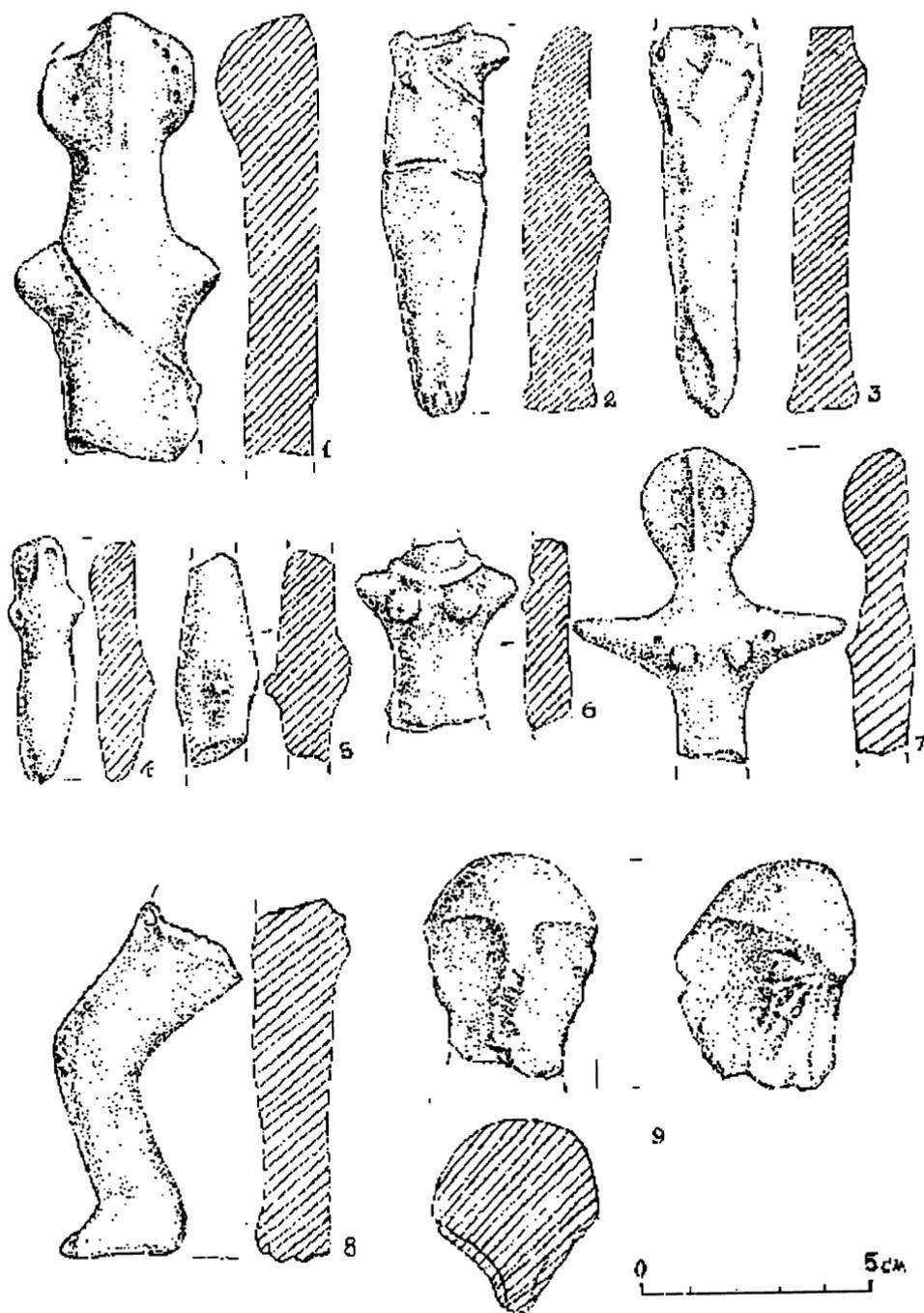
ранніх поселень цієї групи, таких як Шипенці В, Семенів-Зеленче, Більче-Злоте, урочища Сад-2 і Вертеба.

Знахідки з кременю умовно розділені на дві частини. Одну із них репрезентують матеріали з культурного шару, а іншу – з площадок, напівземлянки і господарських ям. З культурного шару поселення Блищанка за три польові сезони здобуто 102 артефакти, зокрема такі предмети: ножі, пилки, вкладиші серпів, кінцеві скребки, наконечники стріл, скобелі, клин, різчик, кутовий ніж, прокрутка та ін.

Серед виробів із вторинною обробкою переважають ножі. Виразну серію знахідок складають жнивварські знаряддя. На місці розкопу (в культурному шарі і житлово-господарських спорудах) зібрано чимало знахідок, які відтворюють інші напрямки домашнього промислу жителів пам'ятки у трипільській період. Каменеобробне виробництво характеризують цілі і фрагментовані зернотерки з девонського пісковика, сокири і тесла з опоки, відклади якої широко поширені у Середньому Подністров'ї, а також уламки полірувальних плиток для шліфування рубаючих знарядь з окремих різновидностей кварциту.

З дослідженої площі пам'ятки Блищанка здобуто майже 80 екз. цілих і фрагментованих тягарців до ткацьких верстатів.

Цінними знахідками є виготовлені з глини статуетки людей і тварин. Зібрана колекція пластики за кількістю поступається лише аналогічним виробам з поселення-епоніму кошилівецької групи, а за видовим складом знахідок навіть перевершує їх. У групі антропоморфних скульптурок домінує зображення жінки у стоячому положенні. Знайдено лише декілька чоловічих статуєток, причому на одній із них нарізним орнаментом і монохромним розписом передані

перев'язь і пояс для фіксації верхнього одягу. Це досить рідкий елемент декору чоловічих статуеток. Привертають до себе увагу реалістичні зображення чоловічої голівки, великої людської ступні, що, очевидно, лишилась від культової посудини, яка нагадувала формою тринокль із Незвиськ. (Посудина зберігається у фондах Львівського історичного музею).

Про господарську діяльність, зокрема значний розвиток прядіння, свідчать керамічні пряслиці, здебільшого лінзовидної форми.

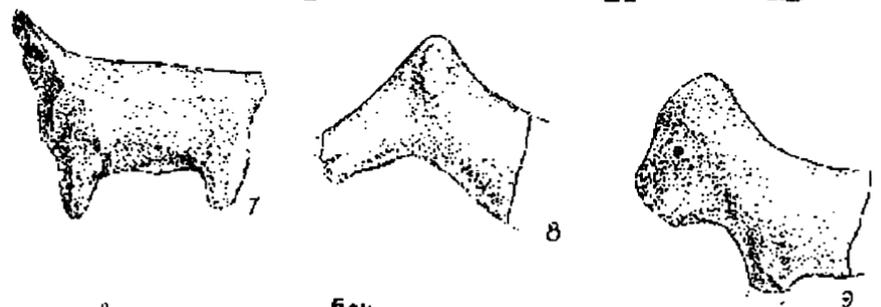
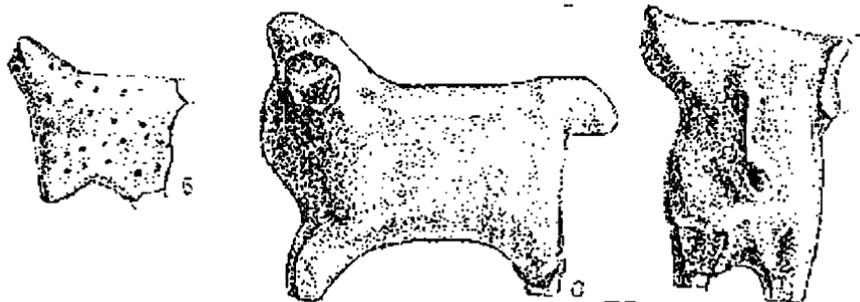
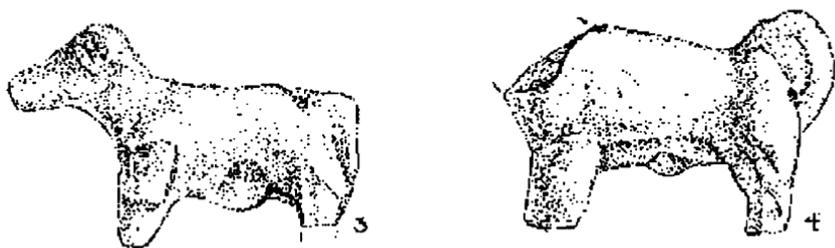
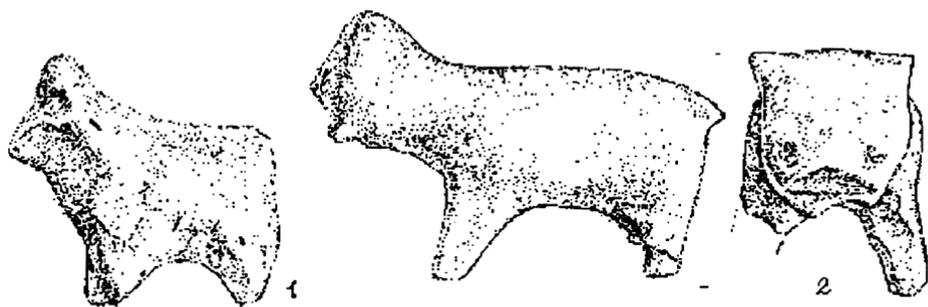
Багатшарове поселення Блищанка являє собою унікальну пам'ятку. Різноманітність матеріалів є надійним джерелом для вивчення багатьох сторінок нашої давньої історії.

Синтаксис лінку:

Ю. М. Малеев, В. М. Конопля. Багатшарове поселення Блищанка на р. Серет / Сервер восточноевропейской археологии,
(http://archaeology.kiev.ua/pub/maleev_konoplya.htm).

Джерело:

Ю. М. Малеев, В. М. Конопля. Багатшарове поселення Блищанка на р. Серет // Vita Antiqua, 1-1999. С. 45-58.

0 5cm

Дякую Богу
і всім, хто робив цю книжку.
Це :

Михайло Натуркач (Автор)

Ганна Горішна (укладач альбому-хроніки про село)

Ольга Воробець, Лев Друзик, Марія Йосифович, Тетяна Киверига,

Тарас Совсун (селяни, що розповідали і ділилися)

Лілія Малітовська (секретар сільської ради с. Блищанка)

Ольга Паньків (бібліотекар школи)

Михайло Васильвич Гуць, Ярослава Миколаївна Сорока, Альвіна

Ільченко, Павло Тарасюк, Маріанна Йосифович (перші читачі,
редактори і коректори)

Ю. М. Малеев, В. М. Конопля (автори Додатку 2 "Багатшарове
поселення Блищанка на р. Серет")

Михайлик Йосифович (збирач слів до Словника говору)

Олена Сьомочкіна-Рижко (фонетичний розбирач слів Словника говору)

Тарас Стародубець (відповідальний за випуск та верстку)

Галина та Роман Йосифовичі (мої батьки, що найбільше мене підтри-
мували в моїй роботі)

**Це видання виходить завдяки фінансуванню
Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці
з Фонду Дмитра Бобеляка**

ДЯКУЮ ВАМ

Йосифович Юрій (упорядник і дописувач)

З пропозиціями
чи іншим звертайтеся
за адресою м. Київ
вул. Стадіонна, 6а/83
індекс - 03049
тел. : 80979242494
josyfovych@gmail.com
до Йосифовича
Ю р і я

